

Valtion aluehallinnon uudistus

Kuntaliiton kantoja

26.8.2024

Mari Kuparinen

Lähtökohta:

Valtio organisoii aluehallinnon tehtäviään uudelleen.

Kunta – valtio –suhteeseen ei muutoksia.

Hyvä, MUTTA...

- valtion aluehallinnon tehtävillä on lukuisia yhtymäpintoja kuntien tehtävien kanssa, joten muutoksella on väistämättä vaikutuksia kuntiin ja myös maakunnan liittoihin. Näitä yhdyspintoja ei HE:ssä tunnisteta riittävällä tavalla.
 - Uudistuksen jatkovalmistelussa on tarpeen arvioida tarkemmin uudistuksen vaikutuksia kuntiin yhteistyössä kuntasektorin kanssa.
- Uudistuksessa valtion virastojen koko ja toimialueet suurenevat ja siksi
 - On tärkeää, että valtion aluehallinto pysyy alueilla, on aidosti läsnä ja toimii kehittäjäkumppanina kunnille ja maakunnille. Voidakseen toimia tehokkaasti ja onnistuakseen esim. ohjaus-, neuvonta- ja valvontatehtävissään valtion aluehallinnon tulee tuntea paikalliset ja alueelliset olosuhteet
 - Tarvitaan uudenlaisia yhteistyörakenteita ja -malleja uusien virastojen suhteesta kuntiin ja maakuntiin, mielellään säädösperusteisesti

Laki Lupa- ja valvontavirastosta (1/3)

- 3§ alueiden käytön ohjaus ja valvonta
 - Nykyisin valtion aluehallinnolla ei ole ollut alueiden käytön ohjaustehtävää (poistui 2017)
 - **ei palauteta ohjaustehtävää!** Näin merkittävästä kuntien itsemääräämisoikeuteen vaikuttavasta kysymyksestä ei pitäisi säätää osana tätä prosessia, vaan se tulee tarvittaessa selvittää ja arvioida osana alueidenkäyttölain uudistusta.
 - Esitämme luopumista valtion aluehallintoviranomaisen valvontatehtävästä, koska se on ristiriidassa kunnallisen itsehallinnon kanssa.
- 3§ valtion ympäristöhallinnon tukemistehtävä valtion ja kuntien yhteiset valvontavelvollisuudet sekä eri viranomaisten yhteistoiminta paikallisissa ympäristötarkastuksissa.
 - Kuntien ympäristönsuojeluviranomaisten tulee saada jatkossakin valtion aluehallinnolta oikeudellista ja asiantuntija-apua. ELY-keskusten antama koulutus kuntien viranomaisille on turvattava. Valtion aluehallinnon tulee myös osallistua paikalliseen valvontaan mm. tarkastuksin sellaisissa tapauksissa, kun valvontatoimivalta on kuntien ja valtion kanssa yhteinen.

Laki Lupa- ja valvontavirastosta (2/3)

- Luku 2, 4§: koulutuksen ja kulttuurin ruotsinkielinen yksikkö
 - On tärkeää, että uudistuksessa taataan kielelliset oikeudet molemmilla kansalliskielillä. Myös viranomaisten kirjalliset aineistot, digitaaliset järjestelmät ja käyttöliittymät tulee olla saatavilla molemmilla kansalliskielillä.
- Vesihuollon tehtävät
 - ELY-keskukselle säädetyt vesihuoltotehtävät kokonaisuudessaan ehdotetaan siirrettäväksi keskitettynä tehtävänä Kaakkois-Suomen elinvoimakeskukseen. Parhailtaan valmisteltavana olevassa vesihuoltolain uudistuksessa ELY-keskuksen valvontaviranomaisroolia vesihuollossa oltaisiin selvästi vahvistamassa. Ehdotus on poikkeava suhteessa muihin valtion aluehallinnon viranomaisten ympäristöliitännäisiin valvontatehtäviin, jotka siirtyisivät lupa- ja valvontavirastoon.
- KEHA-keskuksen toimintaan tulisi kohdistua riippumattoman viraston harjoittamaa valvontaa. Luonteva valvontavirasto olisi uusi lupa- ja valvontavirasto, joka valvoisi työllisyysalueiden toimintaa.

Laki Lupa- ja valvontavirastosta (3/3)

- Luku 5 Varautuminen
 - Yhteensovittamistehtävä edellyttää, että yhteensovittamista harjoittavalla taholla on riittävä toimialojen tuntemus ja edellytykset yhteensovittaa viranomaisten hyvinvointialueiden, kuntien, yritysten ja kolmannen sektorin toimintaa.
 - Haaste: **varautumisen yhteensovittaminen järjestyy viiteen alueeseen**
 - Varautuminen edellyttää hyvää paikallistuntemusta ja konkreettisia valmiussuunnitelmia ja niiden yhteensovittaminen laajaa asiantuntemusta. Suurin alueisiin keskitetty varautumisen yhteensovittamistehtävä näyttäytyy strategisena varautumistasona, joka on **etäällä toimijoiden käytännön tarpeista**
 - on tärkeää, että varautumista ja yhteensovittamisen rakenteita ohjataan **valtakunnallisesti samaan suuntaan**
 - Lisäksi on tärkeää tunnistaa **suurten kaupunkien** ja hyvinvointialueiden **merkittävä rooli** ja yhteistyörakenteet

Laki elinvoimakeskuksista ja KEHA-keskuksesta

- 2§ Elinvoimakeskuksilla on paljon yhdyspintoja kuntien elinvoimatehtävään, erityisesti yritystoiminnan kestävään kasvuun ja TKI-toimintaan sekä työllisyyden edistämiseen ja maahanmuuttajien kotoutumiseen liittyvät tehtävät. **Kaupunkien ja kuntien kasvava rooli elinvoiman ja kasvun mahdollistajina tunnustetaan** uudistuksessa. Näiden muodostamaa ekosysteemiä tulisi tarkastella kokonaisuutena ja **valmistella yhteistyössä kuntasektorin kanssa**.
- 2§ Elinvoimakeskusten tehtäväksi esitetään alueiden kehittämistä. Vastaavaa tehtävää ei ole nykyisin ELY-keskuksilla.
 - **Elinvoimakeskusten tulee keskittyä elinvoiman** vahvistamiseen ja edistämiseen hoitamalla valtion toimeenpano- ja kehittämistehtäviä.
 - Maakunnan liitto jatkossakin aluekehittämisen viranomaisena
- cc

Laki elinvoimakeskuksista ja KEHA-keskuksesta

- 2§ **liikennetehtävät**: tulisi uudistaa siten, että ne valtakunnallisten näkökulmien lisäksi **integroituvat** nykyistä paremmin **alueellisen elinvoiman muihin tehtäviin**.
 - Kaupungit ja kunnat tarvitsevat vuoropuhelua ja yhteistyötä valtion liikenneviranomaisten kanssa liittyen esim. maankäytön ja elinkeinotoiminnan kynnysinvestointeihin – tarvitaan **rahoitusta** myös alueilta nouseville liikennehankkeille
- 6-8§, Elinvoimakeskusten toimialaohjaus tulisi viideltä ministeriöltä. Riski aluehallinnon siiloutumisesta ja alueellisen toimivallan tosiasiallisesta kaventumisesta. Kuntaliitto pitää tärkeänä, että **ministeriöiden ohjaus** pitäytyy **strategisella tasolla**. Elinvoimakeskusten toimialueen laajentaminen (4§) tietyissä tehtävissä (**erikoistumistehtävät**) **hämärtää** osaltaan **keskusten alueellista luonnetta ja tekee hallinnollisesta rakenteesta sekavan** ja kansalaisille vaikeasti ymmärrettävän.

Laki elinvoimakeskuksista ja KEHA-keskuksesta

3. Luku KEHA-keskus

- KEHA-keskuksen tehtävänä olisi **seurata ja arvioida** työvoimapalvelujen tuloksellisuutta ja toimivuutta sekä tuottaa niitä koskevaa tietoa. **KEHA toimisi tällöin kyseenalaisessa kaksoisroolissa!**
 - Tulisi poistaa työllisyyspalveluiden arviointi KEHA-keskuksen tehtävistä ja säätää se jonkin riippumattoman tahon tehtäväksi
- Lisäksi olisi tärkeää, että **myös itse KEHA-keskukseen kohdistuisi riippumattoman viraston harjoittamaa valvontaa**, siis viraston, joka voisi käsitellä myös KEHAn toimintaa koskevia kanteluita. Luonteva valvontavirasto olisi uusi **lupa- ja valvontavirasto.**

**KUNTA
LIITTO**

Kommun-
förbundet